

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

בפני כב' השופט ה' קירש

המערערת **כתר אחזקות בע"מ**
ע"י ב"כ עו"ד רמי אריה

נגד

המשיב **מנהל מס רכוש וקרן פיצויים**
ע"י ב"כ עו"ד יונתן קרוואני
פרקליטות מחוז ת"א (פיסקאלית)

1

2

פסק דין

3

4

א. מבוא

5

6 1. ערעור זה נוגע לגובה הפיצויים שישולמו למערערת בגין נזק עקיף שנגרם לה כתוצאה ממלחמת לבנון
7 השנייה, אשר התרחשה בין התאריכים 12.7.2006 – 14.8.2006 ("המלחמה").

8

9 2. החברה המערערת מייצרת ומשווקת מוצרי פלסטיק שונים כגון כיסאות, ריהוט לגן, כלי אחסון, ארגזי
10 כלים ועוד. יש לה מפעלים בעיר כרמיאל ובערים נוספות. לעניין התקנות שמסדירות את עניין הזכאות
11 לפיצויים כאמור ואת אופן חישובם, כרמיאל נחשבת כחלק מ"אזור ההגבלה".

12

13 3. לצורך ייצור מוצריה, המערערת רוכשת חומרי גלם מסוגים שונים מספקים שונים. ספקית חשובה
14 אחת היא כרמל אולפנינים בע"מ ("כרמל"). במהלך תקופת הלחימה אחד ממתקניה של כרמל בחיפה
15 ניזוק מפגיעה ישירה של טיל שנורה משטח לבנון. פגיעה זו גרמה לשיבוש מסוים באספקת חומרי גלם
16 למערערת.

17

18 4. מחזור המכירות של המערערת בחודש אוגוסט 2006 היה נמוך באופן ממשי ממחזור העסקים בחודש
19 אוגוסט 2005.

20

21 5. בין המערערת לבין מנהל קרן הפיצויים נתגלעה מחלוקת באשר לזכאותה לפיצויים מעבר לאלה
22 המשתלמים ממילא לעסק באזור ההגבלה שמחזור עסקיו ירד בתקופת המלחמה, כאשר המערערת
23 מבססת את תביעתה בין השאר על השיבוש האמור באספקת חומרים.

24

25 6. מחלוקת זו הגיעה לוועדת הערר לפי חוק מס רכוש וקרן פיצויים, תשכ"א - 1961 ("החוק"), משם
26 לבית המשפט המחוזי בתל אביב, חזרה לוועדת הערר וכעת חזרה, בפעם השנייה, לבית משפט זה.

1 מתוך 22

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1

2

ב. המסגרת לתשלום פיצויים שבתקנות

3

4 7. על מנת להבין את מהות המחלוקת, ולפני שנתאר את העובדות ביתר פירוט, יש צורך להסביר, ולו

5 באורח כללי וקצר, את מנגנוני הפיצויים הקבועים בתקנות (וראו הסבר מקיף בע"מ 20479-05-10 חן

6 מרגליות השקעות וסחר מרגליות בע"מ נ' מנהל מס רכוש, ניתן ביום 22.11.2010, מפי כבוד השופט

7 סוקול).

8

9 8. החוק והתקנות אשר הותקנו לפיו מסדירים את הזכויות לקבלת פיצויים בגין שני סוגי נזקים הנגרמים

10 כתוצאה מפעולות מלחמה ואיבה: נזק מלחמה, שהוא נזק פיזי ישיר שנגרם לנכס, ונזק עקיף שהוא

11 נזק כלכלי שנגרם כתוצאה מהשפעת המלחמה על עסקים. ככלל הזכויות לפיצוי מותנית בהוכחת סיבת

12 הנזק והיקפו הכספי. בדרך כלל הזכויות לפיצוי בגין נזק עקיף מוגבלת לעסקים הנמצאים ב"ישובי

13 הספר" בקרבת מקום לגבולות המדינה.

14

15 9. מנגנון הפיצויים הקבוע לא תמיד נתן מענה הולם לבתי עסק שסבלו פגעי מלחמה, הן בשל הצורך

16 בהוכחה פרטנית של נזק כלכלי עקיף והסרבול הכרוך בכך, והן בשל כמות התביעות המוגשות בבת

17 אחת.

18

19 10. מסיבה זו אומצו מפעם לפעם הסדרים מיוחדים וזמניים לתשלום פיצויים באופן מזוהז ועל פי

20 נוסחאות כלליות. אלה הם "המסלולים הירוקים" שעמדו לצד (או במקום) "המסלול האדום" הרגיל,

21 הכרוך בהוכחה ספציפית של קשר סיבתי והיקף כספי מדויק.

22

23 כך גם היה במלחמת לבנון השנייה.

24

25 11. תקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף) (הוראת שעה), תשס"ו-2006

26 (להלן ולשם הקיצור – "הוראת השעה") הותקנו בעת המלחמה ממש ותוקנו פעמיים תוך שבועות

27 אחדים.

28

29 12. מדובר במעשה חקיקה מורכב ביותר שנוסח בצוק העיתים. עיקר פועלה של הוראת השעה הוא החלת

30 הסדר הפיצויים בגין נזק עקיף גם על מקומות סמוכים פחות לגבולות המדינה הנקראים יחד בשם

31 "אזור הגבלה". הוראת השעה מחליפה, לגבי אזור ההגבלה, את הגדרתו של המונח "שווי של נזק

32 עקיף" המופיעה בתקנה 1 לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף),

33 התשל"ג-1973 ("תקנות הקבע"). בתקנות הקבע ההגדרה של "שווי של נזק עקיף" אוחדת כחצי עמוד

34 ואילו בהוראת השעה אותה הגדרה משתרעת על פני עשרה וחצי עמודים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1

2 13. אנסה לתמצת את עיקר שיטת הוראת השעה לצורך הבנת הסוגיה הנדונה בערעור זה וניתוחה. הדברים
3 להלן מתייחסים למנגנון הפיצויים עבור ענף התעשייה בלבד.

4

5 א. באזור ההגבלה הפיצוי המשולם בקשר לנזק עקיף איננו מבוסס על "הנזק הממשי" כהגדרתו
6 בתקנות הקבע אלא על נוסחאות שונות כפי שיפורט בהמשך. דהיינו, עיקר השיטה הוא שלילת
7 האפשרות להוכיח נזק כלכלי ספציפי באמצעות הבאת נתונים פרטניים הנוגעים לעסק מסוים
8 (כפי שניתן לעשות ב"מסלול האדום").

9

10 יוער כי המסלול האדום נותר על כנו כחלופה לחישוב הנזק ביישובי ספר, אך כאמור לא הוחל
11 על אזור ההגבלה.

12

13 ב. מנגנון הפיצויים באזור ההגבלה מורכב משלושה מעגלים:

14

15 (1) פתרון כללי בקשר לחודש יולי 2006.

16 (2) פתרון ל"ניזוק" בקשר לחודש אוגוסט 2006.

17 (3) פתרון ל"ניזוק מיוחד" בקשר לחודשים אוגוסט וספטמבר 2006.

18

19 ג. לגבי הנזק העקיף לחודש יולי 2006, המנגנון מבוסס על ימי היעדרות של עובדי העסק בשל
20 המצב הביטחוני והפיצוי לעסק הוא בגובה 132.5% מהשכר הממוצע של העובדים במהלך
21 תקופות היעדרות כאמור (כך למעשה משולם על ידי המדינה סבסוד למעסיקים בגין עלות
22 שכרם של עובדים שלא יכלו לתרום לתפוקת העסק בשל המלחמה).

23

24 ד. לגבי חודש אוגוסט, "ניזוק" כמשמעותו בהוראת השעה (ובמובחן מ"ניזוק מיוחד" אליו נשוב
25 בהמשך) היה רשאי לבחור בין:

26

27 (1) פיצוי בגין היעדרות עובדים, כמו בחודש יולי, אך לפי מקדם גבוה יותר: 145% מהשכר
28 הממוצע (במקום 132.5%).

29 לבין:

30 (2) פיצוי לפי "מסלול המחזוריים" (כמוגדר בהוראת השעה). כאן נערכה השוואה בין מחזור

31 העסק בחודש אוגוסט 2005 (בעת שלום) לבין מחזור העסק בחודש אוגוסט 2006 (בעת

32 המלחמה). אם מחזור אוגוסט 2006 היה נמוך יותר, אזי חלק מההפחתה שימש כבסיס

33 לפיצוי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1

2 הפיצוי איננו מבוסס על מלוא הירידה במחזור המכירות היות ולא כל המחזור העסקי
3 מהווה רווח בידי העסק וירידה ברמת הפעילות מביאה איתה בדרך כלל גם ירידה בהיקף
4 ההוצאות. לגבי עסקים בעלי מחזורים עסקיים גדולים (כגון המערת) החלק מתוך
5 ירידת המחזור (אוגוסט 2006 לעומת אוגוסט 2005) המזכה בפיצוי הוא 45% (אחוז זה
6 נקרא "משלים שיעור ההפחתה" במינוח הוראת השעה).

7

8 הפיצוי על פי חלופת מסלול המחזורים הוגבל לתקרה של 3 מיליון ש"ח.

9

10 ה. כאמור, בנוסף למעמד "ניזוק" (רגיל) באזור ההגבלה, נוצר מעמד מועדף המכונה "ניזוק
11 מיוחד". בבסיסו מעמד זה מיועד לעסק שנפגע פגיעה פיזית ישירה (למשל, מנפילת טיל)
12 וכתוצאה מכך הושבתה פעילות העסק **גם לאחר תום הלחימה**. לגבי הנזק הפיזי (שהוא בבחינת
13 "נזק מלחמה"), זכאי הניזוק המיוחד לפיצוי בגין שווי הנזק הממשי בהתאם לתקנות הקבע.
14 לגבי הנזק העקיף (הכלכלי) שנגרם, הניזוק המיוחד רשאי לבחור בין שתי חלופות:

15

16 (1) פיצוי בגין היעדרות עובדים בחודש אוגוסט 2006 על פי מקדם של 145% כמוסבר לעיל;

17

או

18 (2) פיצוי לפי "המסלול המחזורים המורחב". במסלול המחזורים המורחב נעשית השוואה
19 בין מחזור העסק בחודשים **אוגוסט וספטמבר** 2005 לעומת המחזור בחודשים אוגוסט
20 וספטמבר 2006.

21

22 הפיצוי נקבע בהתאם להכפלת הירידה במחזור לחודשיים כאמור ב"משלים שיעור ההפחתה",
23 למשל 45% לגבי עסקים גדולים.

24

25 אולם גם במסלול המחזורים המורחב קיימת תקרה לפיצויים, אם כי תקרה גבוהה יותר מזו
26 שנקבעה במסלול המחזורים הרגיל.

27

28 תקרת הפיצויים במסלול המחזורים המורחב נקבעת בהתאם ליום שיקום העסק של הניזוק
29 המיוחד. בעסק של ניזוק מיוחד שהפעילות בו חודשה רק לאחר יום 29.9.2006, תקרת הפיצוי
30 עומדת על 22,255,625 ש"ח. אם לעומת זאת השבתת העסק הסתיימה ביום 31.8.2006, למשל,
31 התקרה הינה 7,582,789 ש"ח. ואם העסק שוקם עד לתום המלחמה (14.8.2006) התקרה היא
32 3,000,000 ש"ח, בדיוק כמו במסלול המחזורים הרגיל. במדרג תקרות הפיצוי האמור גלומה
33 ההבחנה בין שני מסלולי המחזורים, כאשר מסלול המחזורים **המורחב** מיועד לעסק שהפגיעה
34 בה נמשכה מעבר לתקופת הלחימה עצמה.

35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

14. כסיכום ביניים נציין כי מסלול המחזורים המורחב נבדל ממסלול המחזורים הרגיל בשניים: במסגרת
מדידת הירידה בהיקף הפעילות העסקית נלקחים בחשבון **חודשיים** (אוגוסט וספטמבר) ולא חודש
אחד (אוגוסט), ותקרת הפיצויים הינה גבוהה יותר ונעה בין 3,000,000 ש"ח לבין 22,255,625 ש"ח.

4
5

15. כאן יוסבר כי המעמד של "ניזוק מיוחד" לא צומצם אך ורק לעסק שספג פגיעה פיזית ישירה אלא
הורחב למקרים מסוימים נוספים, כאשר הרלבנטי לענייננו מוגדר כך:

7

8

9

"ניזוק מיוחד" – כל אחד מאלה:

10

...

11

(2) ניזוק באזור הגבלה שהוכח להנחת דעתו של המנהל כי הספק העיקרי

12

של עסקו הוא ניזוק כאמור בפסקה (1), ואין לו ספק חלופי זמין, ולענין זה

13

יראו את מועד שיקומו של הניזוק כמועד שיקומו של הספק כאמור;".

14

16. ככל הנראה מחשבתו של מתקין הוראת השעה הייתה כי מבחינת השבתת הפעילות בעסק אין הבדל
של ממש בין מפעל שנפגע מטיל וכתוצאה מכך חדל זמנית לייצר לבין מפעל שזקוק לחומרי גלם על
מנת לייצר מוצרים **שלו** (שגם הוא ממוקם באזור ההגבלה) נפגע מטיל ובשל כך חדל לספק את
חומרי הגלם הנחוצים למפעל הראשון.

17

לעניין קביעת תקרות הפיצוי, "יום שיקום העסק" במקרה האחרון נקבע על פי "מועד שיקומו של
הספק" וההיגיון הנעוץ בכך ברור.

21

22

23

17. להמחשת השיטה, ניטול את הדוגמה הפשוטה הבאה:

24

יצרן ויילונות באזור ההגבלה נוהג לרכוש את כל חומר הגלם הדרוש לייצור (בדים וחוטי תפירה) מספק
אחד שגם מפעלו נמצא באזור ההגבלה. במהלך המלחמה המפעל של ספק הבדים נפגע מנפילת טיל,
נגרם נזק רב, והפעילות בו הושבתה עד לחודש אוקטובר 2006. מחזור העסקים של יצרן הווילונות
בחודשים אוגוסט וספטמבר 2005 (יחד) היה 10,000,000 ש"ח. מחזור העסקים של יצרן הווילונות
בחודשים אוגוסט וספטמבר 2006 (יחד) היה 2,000,000 ש"ח בלבד. יצרן הווילונות יוכר "כניזוק
מיוחד". ההפחתה במחזור לחודשיים (בסך 8,000,000 ש"ח) יוכפל ב"משלים שיעור ההפחתה", נניח
45% על פי הדוגמה, והפיצוי המגיע לפי מסלול המחזורים המורחב יסתכם ב-3,600,000 ש"ח. תקרת
הפיצויים לא תשפיע כי יום השיקום של הספק היה כאמור לאחר 30.9.2006 ולכן סכום התקרה עומד
על 22,255,625 ש"ח כאשר הפיצוי בפועל הינו נמוך מכך.

32

33

34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

18. המחשה זו מובילה אותנו למקרה הקונקרטי הנדון לפנינו, שעובדותיו אינן כה פשוטות כפי שמיד
2 ניווכח.
3
- 4 **ג. השתלשלות תביעת הפיצויים במקרה הנוכחי**
5
19. לצורך ייצור מוצריה המגוונים המערערת זקוקה, בין השאר, לאספקה סדירה של פוליפרופילן. חלק
6 ממשי מחומרי הגלם שנצרכו במפעל המערערת סופק על ידי כרמל. כרמל מכרה למערערת **סוגים**
7 **שונים** של פוליפרופילן אך נקדים את המאוחר ונציין כי כאשר ועדת הערר דנה בערר המערערת בפעם
8 הראשונה הדיון התמקד בסוג אחד של חומר גלם הנקרא "**ראנדום**". בשל המבנה המולקולרי האקראי
9 ("ראנדומלי") של חומר זה הוא מתאים, כך מסתבר, לייצור פלסטיק שקוף.
10
11
20. מפעלה של כרמל בחיפה נפגע בפגיעה ישירה של טיל בתאריך 23.7.2006 והפעילות בה הושבתה עד
12 לתחילת חודש אוקטובר 2006 (על כך לא הייתה מחלוקת בין הצדדים).
13
14
21. הפגיעה במפעלה של כרמל שיבשה במידה מסוימת (ולכך נשוב) את אספקת החומרים למערערת.
15 המערערת הגישה בתחילה תביעת פיצויים כ"ניזוק" **רגיל** במסלול המחזוריים **הרגיל** על בסיס הירידה
16 במחזור אוגוסט 2006 בהשוואה לאוגוסט 2005, וקיבלה מן המשיב את מלוא הפיצוי האפשרי
17 בהתחשב בתקרה הקבועה למסלול המחזוריים הרגיל, קרי 3,000,000 ש"ח.
18
19
22. לאחר מכן המערערת תיקנה את תביעתה וטענה לפיצויים כ"ניזוק מיוחד" במסלול המחזוריים
20 המורחב. התביעה המתוקנת של המערערת התבססה על ארבעה יסודות: כרמל הייתה "ספק עיקרי"
21 עבורה; כרמל עצמה הייתה "ניזוק מיוחד"; לא היה ספק חלופי זמין לחומרים הנרכשים מכרמל;
22 מועד השיקום של כרמל היה אחרי סוף ספטמבר 2006. התביעה המתוקנת של המערערת הסתכמה ב-
23 6,922,509 ש"ח וזאת לפי החשבון הבא: ירידה במחזוריים אוגוסט / ספטמבר 2006 לעומת אוגוסט /
24 ספטמבר 2005: 15,383,353 ש"ח, מוכפל ב"משלים שיעור ההפחתה" (45%) = 6,922,509 ש"ח. מסכום
25 זה יש להפחית את סכום הפיצוי שכבר התקבל על פי מסלול המחזוריים הרגיל (3,000,000 ש"ח) כך
26 שיתרת פיצויים לפי התביעה המתוקנת עמדה על **3,922,509 ש"ח** (במונחי קרן).
27
28
23. המשיב דחה את התביעה המתוקנת של המערערת לתוספת פיצויים והעניין הגיע לוועדת הערר (ערר
29 (ת"א) 623/10 **כתר פלסטיק בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן**).
30
31
24. בהחלטתה הראשונה שניתנה ביום 28.3.2012, ועדת הערר קבעה את הדברים הבאים הנוגעים לענייננו:
32
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 א. לעניין הגדרת "ניזוק מיוחד", "הספק העיקרי" של עסק הוא הספק הגדול ביותר
2 שלו, גם אם אותו ספק מספק פחות מ-50% מכלל חומרי הגלם הנצרכים בעסק
3 (ועדת הערר לא ציינה אם יש למדוד את היקף האספקה בכמויות חומר או
4 בכסף).
- 5 ב. לכל עסק יש רק ספק עיקרי אחד, ואין ספק עיקרי בקשר לכל מוצר ומוצר של
6 העסק.
- 7 ג. כרמל סיפקה שלושה סוגי חומר גלם שונים למערכת אולם רק לגבי אחד מהם
8 – ראנדום – נטען כי לא נמצא ספק חלופי זמן.
9 על פי העדויות, ראנדום ייצג כ-10% מחומרי הגלם בעסקי המערכת.
- 10 ד. המערכת לא הראתה כי היא עשתה את כל המאמץ הדרוש למצוא מקורות
11 חלופיים לאספקת ראנדום בעת השבתת הפעילות בכרמל.
- 12 ה. על "ניזוק מיוחד" להוכיח ברמת העסק כולו ובקשר לכלל חומרי הגלם כי
13 שובשה האספקה בשל הפגיעה בספק העיקרי. הוועדה הטעימה:
14
- 15 "מובן איפוא, כי אם ספק עיקרי של ניזוק הושבת מפעילות, הרי על מנת
16 שהניזוק יהיה זכאי לפיצוי מיוחד, הוא צריך להוכיח שלא מצא ספק אחר
17 לכל חומר הגלם שאותו ספק עיקרי סיפק לו. מצב בו הניזוק לא יכול היה
18 למצוא ספק חלופי ל-10% מחומרי הגלם שלו, שייתכן שהם 20% מכלל
19 חומרי הגלם שמספק לו אותו ספק, ואם כתוצאה מכך הוא נאלץ להפסיק
20 לייצר 10% ממוצריו, משמעותו היא שהוא כן יכול היה למצוא ספק חלופי ל-
21 90% מחומרי הגלם, וכי הוא יכול היה גם לייצר 90% ממוצריו. על כן לא ניתן
22 לומר לגביו שאין לו ספק חלופי זמין." (עמוד 4 להחלטה).
- 23
- 24 25. כל אלה הביאו את ועדת הערר לידי מסקנה כי המערכת איננה "ניזוק מיוחד" וכתוצאה מכך אין היא
25 זכאית ליהנות מ"מסלול המחזורים המורחב".
26
- 27 26. על החלטה זו של ועדת הערר הגישה המערכת ערעור לבית משפט זה, שנשמע על ידי כבוד השופט
28 אורנשטיין (ע"מ 7261-06-12 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים, פורסם ביום
29 16.2.2013).
- 30
- 31 27. בפסק דינו, השופט אורנשטיין קבע כדלקמן:
32
- 33 א. המערכת כן הצליחה להוכיח כי לא נמצא ספק חלופי זמין לחומר הראנדום (וסוגיה זו כבר
34 איננה שנויה במחלוקת היום).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1

2

ב. צדקה הוועדה בכך שספק יכול להיחשב ל"ספק עיקרי" גם אם רוכשים ממנו פחות ממוחצית
מכלל חומרי הגלם נצרכים בעסק.

3

4

5

ג. טענה הוועדה בכך שהיה על המערערת להוכיח כי "לא מצאנה" ספק אחר לכל חומר הגלם
שאותו ספק עיקרי סיפק לה[ה]. "כבוד השופט אורנשטיין הקשה:

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

עד כאן, מצינו כי בית המשפט המחוזי נטה להקל בפירוש וביישום הוראת השעה לגבי המקרה
הנדון.

22

23

24

ד. היות ויש מקום כאמור לתשלום פיצויים גם כאשר השיבוש באספקה הינו חלקי, במקרה כזה
גם היקף הפיצוי יהיה יחסי:

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

"... נקבע [בהוראת השעה] ... שבמקרה של 'ניזוק ישיר', ישולם לו, פיצוי
יחסי לפגיעה בו. אין כל טעם להפלות בין 'ניזוק ישיר', לבין 'ניזוק עקיף',
בהקשר לשיעור הפיצוי, כאשר הראשון זכאי לפיצוי ביחס לפגיעה בו, ואילו
האחרון לא יהיה זכאי לכל פיצוי, גם אם יוכח שנפגע. יש לשאוף לחקיקה
הרמונית היוצרת מתאם, קרי שגם במקרה של 'ניזוק מיוחד', יינתן פיצוי
באופן יחסי, בהתאם לפגיעה בניזוק המיוחד, בדומה לניזוק ישיר, כמובן בכפוף
לעמידה בכל יתר תנאי התקנה, כמפורט לעיל. לכן, ככל שהניזוק המיוחד
יוכיח כי הספק העיקרי שלו נאלץ להשבית את מפעלו עקב פגיעה ישירה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1 במהלך המלחמה, וכי כתוצאה מכך לא ניתן היה להשיג חומרי גלם של הספק
2 העיקרי, בין במלואם ובין בחלקם, ממקור אחר, ונוכח זאת, נגרם נזק, אזי אותו
3 ניזוק, זכאי לפיצוי יחסי, קרי ישולם לו פיצוי בגין הנזק שנגרם לו עקב העדר
4 יכולת לקבל חומר גלם מהספק העיקרי לרבות ממקור חלופי.
5 (עמוד 7)

וכן:

8 "משכך, דעתי הינה כי ניזוק יהיה זכאי לפיצוי, ככל שיוכיח כי הספק העיקרי
9 שלו השבית את מפעלו, מחמת פגיעה ישירה במלחמה, וכי כתוצאה מכך, לא
10 עלה בידו לאתר מקור חליפי, לחומר גלם של אותו ספק, ולאז דווקא לכלי
11 חומרי הגלם של אותו הספק. שיעור הפיצוי המגיע ייבחן לאור הנזק היחסי
12 שנגרם לניזוק, כתוצאה מהאמור". (עמוד 8)

13
14 ה. לאור זאת, קבע השופט אורנשטיין כי המערערת היא אכן "ניזוק מיוחד" והחזיר את התיק
15 לוועדת הערר "על מנת לקבוע את הפיצוי לו זכאית המערערת, וכמתחייב מפסק הדין".

16
17 28. לא הוגשה בקשת רשות ערעור כנגד פסק דינו של השופט אורנשטיין.

18
19 **ד. החלטת ועדת הערר עליה הוגש הערעור דנו**

20
21 29. התיק הוחזר כנדרש לוועדת הערר אשר שמעה את טענות הצדדים בקשר לגובה הנזק והיקף הפיצוי
22 המגיע ("ההליך השני").

23
24 30. המשיב טען כי: "לא יעלה על הדעת להעניק לעוררת את מלוא הפיצוי המורחב עבור ניזוק מיוחד
25 כאשר היא עצמה אינה חולקת על כך כי לגבי פחות מ-10% ממוצריה קיים חומר גלם שלגביו לא עלה
26 בידה לאתר ספק חלופי זמין וכי חומר גלם זה מהווה פחות מ-10% מסך חומר הגלם שהיא צורכת"
27 (מתוך המבוא לכתב טענות המשיב שהוגש לוועדת הערר בהליך השני).

28
29 31. לפיכך, לטענת המשיב, סכום הפיצוי המתחייב לפי פסק דינו של השופט אורנשטיין יחושב לפי 10%
30 (כמשקלו של הראנדום בתוך כלל חומרי הגלם) מן ההפרש בין הפיצוי שהגיע לפי מסלול המחזוריים
31 הרגיל בגין חודש אוגוסט (3,000,000 ש"ח) לבין הפיצוי המרבי שיכול היה להשתלם לפי מסלול
32 המחזוריים המורחב (6,922,509 ש"ח). ההפרש האמור הוא 3,922,509 ש"ח, ויוצא כי לעמדת המשיב,
33 הפיצוי "היחסי" המגיע הוא 392,250 ש"ח (בסכום קרן).

34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 14-01-56717-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 לגישת המערערת, בית המשפט המחוזי השתמש בביטוי "נזק יחסי" רק במסגרת הדיון העקרוני בקשר
2 לשאלה האם המערערת זכאית להיחשב "ניזוק מיוחד" אם לאו: "במילים אחרות, אומר ביהמ"ש כי
3 אין חובה שייגרם לעוררת נזק של 100% כדי שתוגדר כ'ניזוק מיוחד', אלא די בנזק יחסי של 10%"
4 (סעיף 2 לתשובת המערערת שהוגשה לוועדת הערר בהליך השני). לעניין סכום הפיצוי, כך גרסה
5 המערערת, היא זכאית למלוא הסכום המגיע לניזוק מיוחד לפי מסלול המחזוריים המורחב (בניכוי
6 סכום הפיצוי שכבר שולם לפי תביעתה המקורית).
7
8 33. נוסף ונציין כי לפי עמדת המערערת, היות חומר הראנדום נחוץ לייצור מגוון רחב של מוצרים, הפגיעה
9 במכירות המערערת שנגרמה כתוצאה מהמחסור בראנדום לא עמדה ביחס ישיר למשקל הכמותי
10 היחסי של ראנדום (כ-10%) אלא היה גבוה בהרבה.
11
12 34. ביום 29.12.2013 נתנה ועדת הערר החלטה בהליך השני, הפעם מתוך נקודת מוצא, המתחייבת מפסק
13 דין של בית המשפט המחוזי, כי המערערת היא בחזקת ניזוק מיוחד.
14
15 35. כמו כן, ועדת הערר יצאה מתוך ההנחה כי מידת הפגיעה באספקת חומר הגלם היה כ-10%, כמשקלו
16 של ראנדום מכלל החומרים, ומפני שלא נמצא ספק חלופי זמין לראנדום.
17
18 36. כך פסקה ועדת הערר:
19
20 א. "מתן פיצוי מלא על כל הירידה בהכנסות העוררת, באותה תקופה, רק בשל העובדה
21 כי לא סופקו לה 10% מחומרי הגלם, הינה בגדר עשיית עושר ולא במשפט" (עמוד 3
22 להחלטה).
23
24 ב. הוראת השעה, כחקיקת משנה, כפופה לעקרונות הקבועים בחוק מס רכוש וקרן פיצויים
25 עצמו, שם נדרש כי "נזק עקיף" יהיה נזק שנגרם "עקב פעולות מלחמה". לנוכח כפיפות
26 הוראת השעה לעקרונות ולמסגרת החוק, "הרי שבהעדר הוכחה, לפיה הנזק שנגרם גדול
27 יותר מהיקפו של חומר הגלם שאספקתו נפגעה, הרי יש לבצע תחשיב בגין הנזק שנגרם
28 עקב המלחמה - פגיעה ב-10% מהתוצר, על פי הקריטריונים שבתקנות". (עמוד 4).
29
30 ג. "על פי הנפסק [על ידי בית המשפט המחוזי] יש להעניק פיצוי על פי הנזק היחסי
31 שנגרם, ולא פיצוי מלא". (עמוד 3).
32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 ד. המערערת לא הוכיחה בראיות כי הפגיעה הכלכלית בה כתוצאה משיבוש אספקת
2 הראנדום הייתה גבוהה מ-10%.
- 3
- 4 ה. הוועדה קיבלה את תחשיב הפיצויים שהוצע על ידי המשיב ופסקה פיצויים בסך
5 392,250 ₪.
- 6
- 7 37. המערערת לא השלימה עם החלטתה השנייה של הוועדה והגישה את הערעור המונח לפניי.
- 8
- 9 **ה. תמצית טענות הצדדים**
- 10
- 11 38. המערערת מדגישה כי מחזור העסקים שלה לחודשים אוגוסט וספטמבר 2005 הסתכם בכ-146.5 מיליון
12 ש"ח ואילו המחזור לאותם חודשים בשנת 2006 הסתכם בכ-131 מיליון ש"ח – ירידה של כ-10.5%.
13 לדבריה "ירידת ההכנסות... משקפת ירידה של כ-10% עקב הפסקת אספקת חומר הגלם למערערת
14 עקב המלחמה." (סעיף 1.6 לסיכומי המערערת שהוגשו בערעור הנוכחי). דהיינו השיבוש באספקת
15 הראנדום גרם לירידת מחזורים בהיקף של כ-10% ועל כן, כך המערערת, אין מקום לחישוב "יחסי"
16 אשר יפצה אותה רק על 10% מהנזק בפועל: "שיטת המשיב מביאה לגזירה כפולה של 10% פעם אחת
17 בעצם העובדה שההכנסות ירדו ב-10% ופעם שנייה מהפיצוי המחושב שכבר לקח בחשבון את
18 ההפחתה של 10% בהכנסות. כלומר גזירה של 10% מתוך 10%..." (סעיף 7.2.3 לסיכומי המערערת).
- 19
- 20 המערערת עוד מדגישה כי משהוכרה כ"ניזוק מיוחד" לכל דבר ועניין על פי פסיקת בית המשפט
21 המחוזי, זכותה ליהנות ממכלול הפיצויים המגיעים לפי מסלול המחזורים המורחב. לדידה, אין כל
22 בסיס או סמכות לעריכת "התאמות" בנוסחה הקבועה בהוראת השעה, אשר מהווה למעשה חזקה
23 חלוטה לגבי גובה הנזק.
- 24
- 25 39. המשיב, מטבע הדברים, סומך את ידיו על ההחלטה השנייה של ועדת הערר, תוך שימת דגש על שני
26 היבטים אלה: (א) בית המשפט המחוזי הורה באופן מפורש כי יש לשלם למערערת פיצוי "באופן
27 יחסי", בהתאם לפגיעה בה, ו-(ב) הזכאות לפיצוי בגין נזק מלחמה או נזק עקיף תמיד כפופה לקיום
28 קשר סיבתי בין הלחימה לבין הנזק, דהיינו "דרכי חישוב הפיצוי אינן יכולות להעניק פיצוי על נזק
29 שאינו בר פיצוי, דהיינו על נזק שלא נגרם עקב מלחמה" (סעיף 57 לסיכומי המשיב, בציטוט מעניין חן
30 מרגליות). לשיטת המשיב, נוסחת חישוב הפיצויים הגלומה בהוראות מסלול המחזורים המורחב איננה
31 יכולה לגרוע מעקרון העל המעוגן בחוק, לפיו פיצויים ישולמו אך ורק בגין נזק שהוכח לגביו כי נגרם
32 כתוצאה ממלחמה או פעולת איבה. המשיב מפנה למקרים שנדונו בפסקי הדין חן מרגליות וע"מ 8878-
33 04-10 דורג'אם מאדי נגד מנהל מס רכוש ופיצוי מלחמה (פורסם ביום 7.8.2011) כדוגמאות ליישום
34 עקרון העל הנ"ל חרף קיומה בתקנות של נוסחת פיצויים נוקשה לכאורה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

ו. השלמת הרקע העובדתי ביתר פירוט

40. כאן נעשה אתנחתא בדיון המשפטי ונציין מספר עובדות העולות מחומר שהוצג על ידי המערערות **עצמה** במסגרת הדיונים שהתנהלו בפני ועדת הערר ובפני בית משפט זה (החומר מצוי בתיק מוצגים הכולל מסמכים וטבלאות שונים וההפניה כאן היא בעיקר לנספחים 43, 44 ו-45 שצורפו בהליך הראשון בפני ועדת הערר):

- א. בשנת 2005 (שנה לפני המלחמה) המערערות רכשה כ-97.5 מיליון טון חומרי גלם מכל הסוגים. מתוך כמות זו, כ-54.4 מיליון טון (55.8%) סופקו על ידי כרמל.
- ב. בשנת 2006 (שנת המלחמה) המערערות רכשה כ-97.9 מיליון טון חומרי גלם מכל הסוגים. מתוך כמות זו, כ-49.2 מיליון טון (50.2%) סופקו על ידי כרמל.
- ג. בשנת 2005 המערערות רכשה 6,184 טון ראנדום, מתוכם 6,021 טון מכרמל (97.4%).
- ד. בשנת 2006 המערערות רכשה 6,390 טון ראנדום (דהיינו יותר מבשנת 2005), מתוכם 5,973 טון מכרמל (93.5%).
- ה. בשנים 2005 ו-2006 יחד, רכישות הראנדום – מכל המקורות ובמונחים כמותיים ולא כספיים – ייצגו 6.43% בלבד מסך רכישות חומרי הגלם מכל הסוגים בידי המערערות. כאן יש להוסיף כי עד מטעם המערערות העיד בפני הוועדה כי "פחות מ-10%" ממוצרי המערערות מכילים ראנדום (עדותו של מר שוסטר, עמוד 7 לפרוטוקול הדיון מיום 31.8.2011).
- ו. בשמונה עשר החודשים מינואר 2005 עד ליוני 2006 (לפני פרוץ המלחמה) המערערות רכשה ראנדום **מכרמל** בכמות חודשית ממוצעת של 496 טון. רכישות הראנדום **מכרמל** בארבעת החודשים הבאים היו כדלקמן:

יולי 2006 : 624 טון
 אוגוסט 2006 : 336 טון
 ספטמבר 2006 : 349 טון
 אוקטובר 2006 : 610 טון

כאן יוער כי בפני ועדת הערר נמסרו עדויות מטעם המערערות כי בחודש יולי 2006 הוזמנה כמות יוצאת דופן של ראנדום מכרמל מחשש לשיבוש באספקה עקב פרוץ הלחימה (העד חורי, עמוד 20 לפרוטוקול הדיון מיום 2.11.2011; העד אחרק, עמוד 24 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 בשל המלחמה, הוזמנו כמויות ראנדום מספקים אחרים בחוץ לארץ. אלה הכמויות
2 שנרכשו כאמור:
- 3
- 4 אוגוסט 2006 : 99 טון
- 5 ספטמבר 2006 : 74 טון
- 6 אוקטובר 2006 : 244 טון
- 7
- 8 ח. יוצא אם כן, כי סך רכישות הראנדום – מכרמל ומספקים אחרים – היו כדלהלן:
- 9
- 10 יולי 2006 : 624 טון
- 11 אוגוסט 2006 : 435 טון
- 12 ספטמבר 2006 : 423 טון
- 13 אוקטובר 2006 : 851 טון
- 14
- 15 ט. הכמות הממוצעת של ראנדום שנרכשה בשלושת החודשים יולי-אוגוסט-ספטמבר 2006
16 הייתה אפוא 494 טון (לעומת ממוצע חודשי של 496 טון בשמונה עשר החודשים שקדמו
17 לכך).
- 18 י. יש לציין כי לפי העדויות שנמסרו בפני הוועדה מטעם המערערת חומר הראנדום שנרכש
19 מהספקים החלופיים בחוץ לארץ היה באיכות פחותה מזו שנרכש ברגיל מכרמל
20 ואפשרויות השימוש בחומר החלופי היו מוגבלות.
- 21 יא. כרמל סיפקה, בין היתר, חומר בשם קופוליפרופילן (קופו). בשנים 2005 ו-2006 יחד,
22 רכישות קופו, מכל המקורות ובמונחים כמותיים, ייצגו כ-49.97% מכלל רכישות חומרי
23 הגלם בידי המערערת. באותן שנים כרמל סיפקה כ-68% מכלל הקופו. בשמונה עשר
24 החודשים שקדמו למלחמה האספקה החודשית הממוצעת של קופו על ידי כרמל הייתה
25 כ-3,032 טון. בחודש יולי 2006 כרמל סיפקה 2,366 טון קופו, באוגוסט 916 טון ואילו
26 בספטמבר 545 טון קופו בלבד. כאמור, המערערת מיקדה את תביעתה בעניין הראנדום
27 (ולא הקופו), ככל הנראה משום שנמצאו מקורות חלופיים סבירים לרכישת קופו.
- 28 יב. מחזור העסקים של המערערת בחודש **אוגוסט 2005** היה כ-79.5 מיליון ש"ח. מחזור
29 העסקים בחודש **אוגוסט 2006** היה כ-66.0 מיליון ש"ח.
- 30 יג. מחזור העסקים של המערערת בחודש **ספטמבר 2005** הסתכם בכ-66.95 מיליון ש"ח
31 ואילו מחזור העסקים בחודש **ספטמבר 2006** היה כ-65.1 מיליון ש"ח.
- 32 יד. דהיינו, מתוך ירידה כוללת במחזורים לשני החודשים אוגוסט-ספטמבר בין 2005 לבין
33 2006 (בסך 15,383,333 ש"ח), 87.75% נובעים מן ההשוואה בין **אוגוסט 2006** לעומת
34 **אוגוסט 2005** (ירידה של 13,499,294 ש"ח).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1

2

ז. דין

3

4 41. ראשית יובהר כי מותב זה ודאי וודאי איננו יושב כ"ערכאת ערעור" על החלטות בית משפט זה בפסק
5 הדין שניתן בערעור הראשון. תפקידי מוגבל לביקורת שיפוטית על ההחלטה השנייה של ועדת הערר,
6 בהינתן פסיקתו של כבוד השופט אורנשטיין שקדמה לכך.

7

8 42. הערעור הנוכחי אכן מעלה "בעיה משפטית" כנדרש על פי תקנה 12א לתקנות הקבע. המערערת תוקפת
9 את האופן בו יישמה ועדת הערר, בהחלטתה השנייה, את פסיקתו של השופט אורנשטיין ובכך נעוצה
10 בעיה משפטית. יתר על כן, כל סוגיית הפעלת מסלול המחזורים המורחב במקרה של פגיעה חלקית
11 בספק עיקרי היא עניין משפטי. אינני נדרש כאן לבחון ולבקר את הממצאים העובדתיים אשר נקבעו
12 בהליכים הקודמים אלא אשתמש בהם כאבני בוחן במסגרת הדיון בטענות הצדדים באשר לצדקת
13 החלטת הוועדה השנייה.

14

15 43. השאלה הניצבת בפנינו הינה אפוא האם התוצאה אליה הגיעה ועדת הערר עולה בקנה אחד עם האמור
16 בפסק הדין של השופט אורנשטיין? האם פסק הדין יושם באופן סביר?

17

18 44. שוכנעתי על ידי המערערת כי שיטת החישוב שהוצעה על ידי המשיב ואשר אומצה על ידי ועדת הערר
19 איננה מוצדקת. התחשיב האמור הינו מבוסס על כך שנגרם שיבוש בהיקף של כ-10% באספקת חומרי
20 גלם בגלל המחסור בראנדום (ממצא אשר ככל הנראה איננו מדויק לנוכח הנתונים הפרטניים המוצגים
21 בחלק ו' לעיל).

22

23 45. לצד זה, וכפי שמציינת המערערת, מחזורי העסקים לחודשים אוגוסט – ספטמבר ירדו בין 2005 לבין
24 2006 בכ-10.5%.

25

26 46. נניח כי היה לפנינו מפעל אשר מוכר 1,000 מוצרים בחודש ברווח כולל של 100,000 ש"ח. נניח עוד כי
27 בשל בעיה בהשגת חומר גלם מסוים, תפוקת המפעל ירדה ל-900 מוצרים בחודש, הנמכרים ברווח כולל
28 של 90,000 ש"ח. הירידה ברווח היא 10,000 ש"ח והמפעל תובע מחברת ביטוח פיצוי בשל הנזק האמור
29 וזאת על פי פוליסה המכסה, בין השאר, שיבושים באספקת חומרי גלם. האם תישמע טענת הגנה מפי
30 חברת הביטוח לפיה היות והיקף השיבוש היה 10% בלבד (המשתקף בתפוקת 900 מוצרים במקום
31 1,000 כרגיל), סכום הפיצוי שישולם יחושב לפי הכפלת 10% בירידה ברווחים (10,000 ש"ח) ויעמוד על
32 1,000 ש"ח?

33

34 דומני כי גישה כזאת לא הייתה מתקבלת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1

2 47. יתרה מזאת, אינני שותף לגישתו הכללית של המשיב להוראות מסלול המחזורים ומסלול המחזורים
3 המורחב: "חוק מס רכוש... מציב תנאי מקדמי לזכאות לפיצוי – והנו בדבר קשר סיבתי בין המלחמה
4 לנזק הנתבע" (סעיף 40 לסיכומי המשיב), ובהמשך "על המערערת להוכיח מהו רכיב הנזק שאותו
5 ניתן לחלץ מתוך פערי המחזורים, ואין לקבל את טענותיה בדבר בלעדיות שיטת החישוב של מסלול
6 המחזורים המורחב" (סעיף 62 לסיכומי המשיב).

7

8 48. הוראת השעה הותקנה בעוד תותחי המלחמה רועמים ותכליתה הייתה לתת מענה פיצוי מהיר ופשוט
9 לתושבי המדינה שסבלו מפגעי המלחמה. לגבי תושבי "אזור ההגבלה" לא הייתה אפשרות לתבוע נזק
10 עקיף (כלכלי) ב"מסלול האדום" ולהוכיח את סכום הנזק המדויק.

11

12 חלף זאת, נקבעו מסלול המחזורים ומסלול המחזורים המורחב אשר מצד אחד מניחים כי הירידה
13 במחזורי 2006 לעומת התקופה המקבילה בשנת 2005 נבעה מקרות המלחמה, ללא הוכחה מיוחדת של
14 קשר סיבתי, אולם מאידך מגבילים בתקרה את סכום הפיצויים שניתן לקבל, ואף מניחים הנחה גורפת
15 לגבי רמת רווחיות הפירמות בקובעם את מדרג "משלימי שיעור ההפחתה". אימוץ נוסחה כאמור בדבר
16 חקיקה נעשה תוך איוון בין אינטרסים שונים ומנוגדים, וקשיחות השיטה עשויה לפעול פעם לטובת
17 האזרח ופעם לטובת אוצר המדינה.

18

19 49. כאן נזכיר כי הוראת השעה (כחקיקת משנה) הביאה להחלפתה של הגדרת המונח "שווי של נזק עקיף"
20 המופיע בתקנות הקבע (שגם הן בדרגת חקיקה משנה), ובמקום ההגדרה הרגילה (שעיקרה מדידת
21 "הנזק הממשי") הונהגה מערכת שלמה ומורכבת של הוראות כמתואר לעיל.

22

23 50. לפיכך, לטעמי, חייבות להתקיים נסיבות יוצאות דופן ממש על מנת להצדיק סטייה מנוסחת מסלול
24 המחזורים המורחב, אחרת השיטה כולה תיפרץ (ושוב יצוין כי בפני עסק באזור ההגבלה אין כל
25 אפשרות ליישם את "המסלול האדום" אם לדעתו מוצדקת סטייה הפוכה מתוצאות הנוסחה).

26

27 51. לדעתי אין בפסקי הדין חן מרגליות ודורג'אם כדי לסייע למשיב בהקשר זה.

28

29 52. בעניין חן מרגליות, החברה המערערת עסקה "באספקת, מכירת והובלת מוצרי אנרגיה" (סעיף 6 לפסק
30 הדין). אולם נמצא כי בחודש ינואר 2006 העבירה המערערת חלק מפעילותה העסקית לחברה אחרת
31 וכי "בשל כך פחתה פעילותה שהביאה לירידה במחזור עסקאותיה" (סעיפים 7 ו-11 לפסק הדין).

32

33 53. בעניין דורג'אם עסק המערער בשיווק מוצרי חלב והפעיל קו חלוקה. נקבע כי חלק מקו החלוקה (אם
34 לא כולו) נמכר באפריל 2006. בחודשים אפריל ויוני 2006 רכש המערער קווי חלוקה אחרים ואילו בסוף

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 14-01-56717-01 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 שנת 2006 חוסל העסק כליל (סעיף 1 לפסק הדין). נמצא כי "הירידה שחלה במחזוריו של המערער
2 נובעת ממכירת עסקו בסוף אפריל 2006" וכי "עולה מאישורה של חברת שטראוס שהמערער מכר
3 את כל קו החלוקה שלו במאי 2006 ולא רק את חלקו". (עמוד 8 לפסק הדין).
4
5 בשני המקרים הנ"ל נתבע פיצוי על פי מסלול המחזורים הרגיל המחייב כאמור השוואת מחזור חודש
6 אוגוסט 2006 למחזורו של אותו עסק בחודש אוגוסט 2005.
7
8 54. והנה, בשני המקרים בין שתי נקודות ההשוואה הנ"ל מהות העסקים השתנתה (צומצמה) בשל הפסקה
9 או העברה צמיתה של חלק מן הפעילות, דבר שהשפיע על היקף המכירות באופן מובנה ולא רק
10 כתוצאה מתנודה מסחרית שוטפת.
11
12 55. דהיינו, בשני המקרים הנ"ל השוואת מחזור למחזור לא הייתה בבחינת השוואת "תפוחים עם תפוחים"
13 מפני שמבנה העסקים השתנה באופן ניכר בתקופת הביניים.
14
15 השינוי היסודי במבנה העסק איין כל ערך בהשוואת המחזורים, העסק לא היה אותו עסק ובצדק לא
16 הסכימו בתי המשפט ליישם את נוסחת המחזורים בצורה עיוורת לנוכח שינוי הנסיבות המובהק.
17
18 56. אולם לא כך במקרה דנן: לא הייתה בפי המשיב טענה כי מבנה או אופי העסקים של המערערת השתנו
19 בין 2005 לבין 2006 והמשיב לא הצביע על כל גורם אקסוגני שיכול להסביר את ירידת מחזור
20 המערערת בחודש אוגוסט 2006 פרט למלחמה עצמה.
21
22 57. יצוין כי בעניין מנורה שהוזכר על ידי המשיב (עש"א 285/09 מנורה איזו אהרון בע"מ ואח' נגד מנהל
23 מס רכוש וקרן פיצויים, פורסם ביום 25.3.2010) הסוגיה הייתה שונה לחלוטין וכל שנפסק הוא כי
24 לעניין יישום מסלול המחזורים יש להידרש לדיווח המחזורים לשלטונות מס ערך מוסף כפי שמתחייב
25 על פי חוק מע"מ ולא לדיווח השגוי שהוגש בפועל על ידי העסק, כפי שהיה שם.
26
27 58. מנגד אינני יכול להסכים עם עמדת המערערת לפיה קיימת זיקה ישירה וחד ערכית בין הפגיעה
28 באספקת הראנדום, לבין הירידה במחזור העסקים.
29
30 59. ראשית, ייתכן מאד שהיחלשות העסקים בחודש אוגוסט 2006 נגרמה בשל השפעה שלילית כללית של
31 המלחמה על כלכלת המדינה ועל הביקוש למוצרי צריכה בפרט.
32
33 60. כפי שאמרנו, בזכות ההנחה הכללית האמורה, לפיה הירידה בהיקף המכירות של העוסקים בכל
34 הענפים בחודש אוגוסט 2006 לעומת חודש אוגוסט 2005 נבעה מהמצב המלחמתי, נקבעו הוראות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 מסלול המחזורים (הרגיל) שאיננו מחייב הוכחה פרטנית של השפעת המלחמה על העסק המסוים. אין
2 סיבה להניח כי השפעה שלילית זו פסחה על עסקי המערערת וכי אילולי ההפרעה באספקת הראנדום
3 מכירותיה בחודש אוגוסט 2006 היו מגיעות להיקפן בחודש אוגוסט 2005 חרף המצב הביטחוני.
4
- 5 61. שנית, על פי השכל הישר אין סיבה להניח כי הפגיעה (המסוימת) באספקת הראנדום שנגרמה כתוצאה
6 מנפילת הטיל על מפעלי כרמל ביום 23.7.2006 **תורגמה מיד** לאובדן מכירות של מוצרי המערערת
7 המכילים ראנדום. לפני שתורגש ירידה במכירות, המחסור בחומר צריך לגרום לצמצום בהיקף הייצור,
8 ורק בהמשך, בעת מילוי הזמנות סחורה ומשלוח המוצרים ללקוחות תורגש ההשפעה על היקף
9 המכירות. אילו מדובר היה, לדוגמה, במאפייה, או מחסור בחומר גלם (קמח או סוכר, למשל) היה
10 מתבטא תוך זמן קצר מאד (ימים בודדים) בהיקף המכירות.
11
- 12 62. אין להניח כי כך הם פני הדברים בתעשיית הפלסטיק המשווקת כסאות, ריהוט גן, כלי אחסון וכו'.
13 נזכור גם כי העדים מטעם המערערת העידו כי בתגובה לתחילת הלחימה, "נמשכו" כמויות גדולות של
14 ראנדום מכרמל (כך שרכישות הראנדום הסתכמו בחודש יולי 2006 ב-624 טון, הרבה מעבר לממוצע
15 החודשי הרגיל). בנוסף, הצצה למאזני קבוצת כתר כפי שצורפו לתיק המוצגים (נספח 36) מראה כי
16 בשנת 2006 כולה "יחס מחזור המלאי" שלה (עלות המכירות מחולק בנפח המלאי) עמד על כ-4.6
17 (דהיינו כ-645 מיליון דולר עלות מכירות לעומת מלאי של כ-141 מיליון דולר). על פי נתון משוער זה, כל
18 "גלגול מלאי" בקבוצה ארך כ-80 ימים. על כן, קשה להלום כי ההפרעה ברכישת ראנדום מכרמל כבר
19 נתנה את אותותיה **במחזור אוגוסט 2006**.
20
- 21 63. הירידה הממשית ברכישת ראנדום מכרמל אירעה בחודשים אוגוסט וספטמבר (336 טון ו-349 טון,
22 בהתאמה) והנה נוכחנו כבר לדעת כי מחזור המכירות של המערערת בחודש **ספטמבר 2006** כמעט ולא
23 נפל ממחזור חודש ספטמבר 2005 (חלה ירידה של 2.8% בלבד, חרף הנסיבות).
24
- 25 64. מסיבות אלו, אינני משתכנע מטענת המערערת לפיה כל הירידה במחזורים נבעה מהפגיעה באספקת
26 הראנדום ובשל כך חישוב יחסי (חלקי) של סכום הפיצויים יקפח את זכויותיה כ"ניזוק מיוחד".
27
- 28 **ח. החישוב היחסי המתבקש**
29
- 30 65. לדעתי הפתרון למחלוקת בין הצדדים נמצא בדברי כבוד השופט אורנשטיין בפסק דינו. כזכור, השופט
31 אורנשטיין קבע כי יש להכיר בספק מסוים כ"ספק עיקרי" **גם כאשר ניתן למצוא ספק חלופי לחלק**
32 **מחומרי הגלם** שהספק העיקרי נוהג לספק. **בנוסף** לקביעה זו, בית המשפט פסק לקולא בעוד שני
33 היבטים: הראשון, לגבי משמעות המונח "עיקרי", שם נקבע כי "ספק עיקרי" הוא הספק הגדול ביותר
34 של העסק אף הוא איננו מספק את מרבית החומרים לעסק הניזוק, והשני לגבי משמעות המונח "ספק

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 14-01-56717 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 חלופי זמין", שם נקבע כי אין לצפות מהעסק הניזוק לערוך בדיקה ממצה של ספקים אפשריים בכל
2 רחבי תבל אם ידוע מראש כי הזמנת חומרים מהם איננה מעשית מבחינת מחיר, זמן אספקה, קשיי
3 משלוח, איכות החומר או הצורך בביצוע התאמות (והכל בעת מלחמה).
4
- 5 66. רק לאחר שביית המשפט הגמיש כאמור את דרישות מעמד ה"ניזוק המיוחד" והכיר במערערת ככזה,
6 המשיך בית המשפט והטעים כי "אין דין אפשרות להשיג 100% מחומרי הגלם אצל מקור חלופי, כדין
7 השגת 50% מהם, או כדין 30% מהם, וכל מקרה, לגופו" (עמודים 6-7 לפסק הדין). ובהקשר זה ממש
8 השופט אורנשטיין כותב כי "קרי שגם במקרה של ניזוק מיוחד", יינתן פיצוי באופן יחסי, בהתאם
9 לפגיעה בניזוק המיוחד" (עמוד 7).
10
- 11 67. להבנתי המפתח לקביעת הפיצויים הוא העדר היכולת היחסי להשיג את חומר הגלם המסופק ברגיל
12 על ידי הספק העיקרי.
13
- 14 68. שקלתי כיצד ניתן לתת ביטוי מעשי לקו המנחה האמור שנפסק על ידי כבוד השופט אורנשטיין (שאין
15 עליו עוד ערעור). בסופו של דבר הגעתי לכלל מסקנה כי בנסיבות העניין סביר והוגן לערוך את החשבון
16 הבא:
17
- 18 **שלב (א)** לחשב את ההפרש בין:
19
- 20 (1) סכום הפיצוי שהמערערת הייתה זכאית לו אילו היא הייתה "ניזוק" רגיל
21 במסלול המחזורים הרגיל, דהיינו אם היא הייתה מושפעת מהמלחמה כמו כל שאר
22 תושבי אזור ההגבלה ולא הייתה נפגעת אספקת חומר הגלם;
23 **לבין:**
24 (2) סכום הפיצויים המלא לו המערערת הייתה זכאית כ"ניזוק מיוחד" אילולי
25 הצורך – שנקבע על ידי השופט אורנשטיין ואיתו אני מסכים – להביא בחשבון את
26 חלקיות הפגיעה באספקת החומרים.
27
- 28 **שלב (ב)** להכפיל את ההפרש הנ"ל במקדם אשר מבטא את מידת הפגיעה באספקת
29 החומרים.
30
- 31 **שלב (ג)** לפסוק את מכפלת ההפרש כאמור בשלב (ב) לעיל כפיצוי בנוסף לסכום הפיצוי
32 שהמערערת כבר קיבלה בהתאם למסלול המחזורים הרגיל.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 לדעתי פתרון זה נותן מענה מידתי לתוספת הנזק שנגרמה בפועל למערערת לעומת כל עסק אחר המצוי
2 באזור ההגבלה (שהיה כפוף לתקרת הפיצויים במסלול המחוזרים הרגיל ולא היה זכאי לתבוע פיצויים
3 לפי המסלול האדום).
4
- 5 69. החישוב הכרוך בשלב (א) לעיל הינו פשוט ואיננו שנוי במחלוקת: כניזוק מיוחד, הפיצוי המרבי עמד על
6 6,922,509 ש"ח (45% X 15,383,353 ש"ח ירידה דו-חודשית במחזור). כניזוק רגיל הפיצוי היה מוגבל ל-
7 3,000,000 ש"ח. ההפרש הינו 3,922,509 ש"ח (אשר לגישת המערערת, היא זכאית לכולו).
8
- 9 70. באשר לקביעת המקדם לצורך ההכפלה בהפרש הנ"ל, יש לאמוד את מידת ההפרעה באספקת
10 הראנדום ובכך תיושם כהלכה הפסיקה של השופט אורנשטיין. דומה כי עשיית הצדק לכל הצדדים,
11 תשע שנים לאחר המלחמה הנדונה, מחייבת מותב זה להפשיל שרוולים ולבצע את המלאכה האמורה
12 בעצמו, ולא לשלוח את הצדדים חזרה לוועדת הערר לסיבוב שלישי, בייחוד כאשר כל הנתונים
13 הדרושים נמצאים בפני בית המשפט ונמסרו על ידי המערערת עצמה.
14
- 15 71. לצורך החישוב, אני מוכן להקל ולהתעלם לחלוטין מכמויות הראנדום אשר נרכשו על ידי המערערת
16 מהספקים החלופיים בחו"ל בחודשים אוגוסט וספטמבר 2006. העדים מטעם המערערת הסבירו כי
17 החומר החלופי לא עמד בסטנדרטים של החומר הרגיל שהגיע מכרמל ועל כן לא אביא אותו בחשבון
18 (למרות שנאמר על ידי העד חורי כי החומר החלופי היה "יותר טוב מכלום" – עמוד 16 לפרוטוקול
19 דיוני הוועדה מיום 31.8.2011).
20
- 21 72. אם כן, אם אשתמש באותו קנה מידה שהוזכר בסעיף 40(ו) לעיל, לפיו הרכישה החודשית הממוצעת
22 של ראנדום על פני שמונה עשר החודשים שקדמו למלחמה הייתה 496 טון, המערערת הייתה אמורה
23 או צפויה לרכוש – אלמלא המלחמה – בחודשים אוגוסט וספטמבר 2006 כמות של 992 טון לחודשיים.
24 בפועל היא רכשה מכרמל באותם חודשים 685 טון. דהיינו הפגיעה ברכישת הראנדום הגיעה לכדי
25 30.9% (יצוין כי רוי"ח אלי לנגרמן, שהעיד מטעם המערערת, אישר בחקירתו הנגדית כי הירידה
26 הכמותית בראנדום הייתה 9% בלבד, בהתאם לחישובים שמופיעים בנספח 45 (עמוד 9 לפרוטוקול
27 הדיון מיום 31.8.2011); עוד יצוין כי בחשבון שנערך לעיל לא נלקחו בחשבון הרכישות הגדולות שבוצעו
28 מכרמל מיד לפני ואחרי המלחמה – 624 טון ביולי ו-610 טון באוקטובר).
29
- 30 73. הכפלת מקדם הפגיעה הנ"ל - המשקף נאמנה את היחסיות המתחייבת מפסק דינו של כבוד השופט
31 אורנשטיין – מובילה לתוספת פיצויים, מעבר לפיצוי המגיע לפי מסלול המחוזרים הרגיל, בסכום קרן
32 של 1,212,055 ש"ח.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- 1 .74. אבהיר כי לדעתי אין מקום בנסיבות העניין לערוך את החישוב היחסי בהתחשב בכל סוגי החומרים
2 הנרכשים על ידי המערערת ולאמוד את הפגיעה באספקה לגבי כולם יחד, וזאת משלוש סיבות:
3
- 4 (א) אפשרות זאת הייתה מחזירה אותנו למעשה לבעיית "הגזירה הכפולה" אשר הוזכרה בסעיף
5 38 לעיל;
6
- 7 (ב) ממילא קיים קושי ראייתי כיוון שפרט למידע הכמותי הנמצא בנספח 44 לא מצאתי בחומר
8 הראייתי התייחסות להתאמתו האיכותית של חומר הקופו החלופי שנרכש מספקים אחרים ואין
9 כל התייחסות מפורשת לקשיים באספקת סוג החומר השלישי.
- 10 (ג) בהליכים הקודמים זכותה של המערערת להיחשב ל"ניזוק מיוחד" נומקה בפגיעה באספקת
11 ראנדום ופגיעה זו היא שהבדילה בין המערערת לבין הניזוקים הרגילים. על כן, מן הראוי
12 להשתמש בנתוני אספקת הראנדום (בלבד) לצורך קביעת יחסיות הנזק והפיצוי.
13
- 14 .75. אני מודע לכך כי בהתאם לשיטת החישוב היחסי שאומצה כאן, אם הפגיעה באספקת הראנדום הייתה
15 מוחלטת (100%), אזי היה מגיע למערערת מלוא הפיצוי לפי מסלול המחזורים המורחב וזאת חרף
16 הערותיי בסעיף 60 לעיל. אולם קושי זה מובנה בהגדרתו של "ניזוק מיוחד" שאיננה דורשת הוכחת
17 הקשר בין הפגיעה הפיזית במפעלו של התובע או במפעל הספק העיקרי של התובע לבין הפחתת
18 המחזורים באוגוסט ובספטמבר. גם בכך יש להקל עם המערערת.
19
- 20 **ט. התוצאה במבט על**
- 21
- 22 .76. לפני סיום מן הראוי להביט שוב על "התמונה הגדולה" ולהזכיר את העניינים הבאים:
23
- 24 א. המערערת אכן סבלה מירידה במחזור מכירותיה בהיקף של כ-15.4 מיליון ש"ח בתקופה
25 הנדונה.
- 26 ב. אילו זכות המערערת לפיצויים הייתה נקבעת לפי מסלול המחזורים הרגיל סכום
27 הפיצויים המרבי היה 3,000,000 ש"ח בשל התקרה החלה.
- 28 ג. פגיעת הטיל במפעל כרמל, הספק העיקרי של המערערת, הביאה לכך שהמערערת הוכרה
29 כ"ניזוק מיוחד".
- 30 ד. המעמד כ"ניזוק מיוחד" מזכה בקבלת פיצויים על פי מסלול המחזורים המורחב. ההבדל
31 בין מסלול זה לבין מסלול המחזורים הרגיל בא לידי ביטוי בשניים: (1) חישוב הפיצויים על
32 בסיס השוואת שני חודשים (אוגוסט וספטמבר) ולא על בסיס חודש אחד (אוגוסט) בלבד;
33 (2) תקרת פיצויים מוגדלת בהתאם למועד שיקום הנזק לאחר תום המלחמה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

- ה. למרות שהמערערת זכאית לחישוב הדו חודשי הנ"ל בזכות החלת מסלול המחזורים המורחב עליה, בפועל הירידה במחזור הכולל אצלה הייתה רובה ככולה (כ-88%) בשל אוגוסט ולא בשל ספטמבר. אולם בזכות מסלול המחזורים המורחב, המערערת זכאית לכאורה לתקרת פיצויים מוגדלת של 22,255,625 ש"ח, במקום 3,000,000 ש"ח.
- ו. המערערת מיקדה את תביעתה בפגיעה שאירעה באספקת חומר הראנדום על ידי כרמל, ולא בקשר לשאר סוגי החומרים שכרמל מספקת לה. הנתונים אמנם מצביעים על צמצום ממשי באספקת הראנדום על ידי כרמל בחודשים אוגוסט וספטמבר אבל לא עד כדי הפסקה מוחלטת של האספקה. לפי האומדן, היקף הצמצום בהתחשב בכמויות הרגילות שנרכשו, היה כ-30.9% בלבד.
- ז. לגבי יתר סוגי חומר הגלם המסופקים על ידי כרמל, ככל הנראה האספקה לא נפגעה או אם נפגעה, כמו במקרה של הקופו, נמצאו מקורות חלופיים מספיקים.
- ח. ממילא לא הוכח מתאם מוחלט או ברור בין ההפרעה ברכישת הראנדום לבין ירידת מחזור המכירות שאירעה בעיקר בחודש אוגוסט. קשה לשער, בסוג זה של עסק, כי הפגיעה החלקית באספקת הראנדום תורגמה לירידה מידית במכירת מוצרים, אם בכלל.
- ט. כבוד השופט אורנשטיין פסק באופן שאינו משתמע לשני פנים כי יש לערוך חישוב יחסי, המתחשב במידה בה נמצאו או לא נמצאו מקורות חלופיים לחומר החסר. אם השופט אורנשטיין היה סבור כי מגיע למערערת מלוא הפיצוי כניזוק מיוחד הוא יכול היה להורות למנהל קרן הפיצויים לבצע את התשלום ולא היה כל טעם להחזיר את התיק לוועדת הערר על מנת "לקבוע את הפיצוי".
- י. לדעתי ועדת הערר ערכה את החישוב הנדרש באופן שמחמיר יתר על המידה עם המערערת וזאת מן הסיבות שפורטו לעיל. שיטת החישוב שאומצה בפסק דין זה מביאה לתשלום פיצוי כולל בשיעור של 27.4% מכלל הירידה במחזור המכירות של המערערת בתקופה הרלבנטית, שיעור שלדעתי הינו סביר לנוכח כל סימני השאלה אשר הועלו לאורך הליך. אין לשכוח כי יכולתה של הקופה הציבורית לפצות עסקים בגין נזק כלכלי עקיף איננה בלתי מוגבלת, ומסיבה זו נקבעו תקרות לסכומי הפיצויים ותנאים מתנאים שונים לעצם הזכאות לפיצויים.

י. סיכום

77. אשר על כן, אני מורה למנהל קרן הפיצויים לשלם למערערת פיצויים נוספים (מעבר לסכום של 3,000,000 ש"ח שכבר שולם) בסך 1,212,055 ש"ח (במונחי קרן), בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כאמור בתקנה 8(ד) לתקנות הקבע.

78. לאור התוצאה אינני מוצא לנכון לתת כל צו להוצאות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 יולי 2015

ע"מ 56717-01-14 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

1
2
3

ניתן היום, כ"ח תמוז תשע"ה, 15 יולי 2015, בהעדר הצדדים.

הרי קירש, שופט

4